

УДК 332.012.324

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: СУТНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТТЯ ПОГЛЯДІВ

Т.О. ЗАЄЦЬ

Київський Національний Університет технологій та дизайну

У статті розглянуто сутність корпоративного управління, різноманітні погляди та підходи до нього. На основі аналізу різних підходів до визначення корпоративного управління визначено погляди на корпоративне управління

Прогнозування будь-якої держави, в тому числі й України, співвідноситься з ефективним розвитком економіки держави. На даному етапі розвитку підприємництва в Україні значного зростання досягли господарські товариства, які функціонують на основі корпоративного управління. В сучасній економіці різні види господарських товариств займають різні місця. Найбільш поширеними з них є акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю. Вони становлять основу держави та мають великий вплив на її соціально-економічний розвиток. Успішну діяльність будь-якого господарського товариства забезпечує можливість його доступу до інвестиційних ресурсів. Найбільший доступ до інвестицій забезпечує корпоративна форма управління. А отже ефективність роботи господарського товариства прямо пропорційно пов'язана з ефективністю корпоративного управління.

Об'єкти та методи дослідження

Поняття корпоративного управління є неоднозначним. Так, з точки зору теорії управління взагалі корпоративне управління є вищим рівнем управлінської діяльності на підприємствах з акціонерною формою власності [1].

Сучасний економічний словник надає таке визначення поняття корпоративного управління: «корпоративне управління – це сукупність економічних та адміністративних механізмів, за допомогою яких реалізуються права акціонерної власності і формується структура корпоративного контролю та система взаємодії між керівництвом компанії, її Радою директорів, акціонерами та зацікавленими особами для реалізації їх інтересів» [2].

Такі дослідники, як Бондаренко І.В. та Дубницький В.І., в своєму справочно-інформаційному посібнику визначають корпоративне управління як загальне поняття юридичних концепцій та процедур, які лежать в основі створення корпорацій та управління їх діяльністю [3].

З економічної точки зору, на думку Євтушевського В.А., корпоративне управління – це процес регулювання власником руху його корпоративних прав з метою отримання прибутку, управління корпоративним підприємством, відшкодування витрат через отримання частки майна в процесі його ліквідації [4].

Поважний О.С. дає визначення корпоративного управління як засобу впливу на систему взаємовідносин між органами управління, інвесторами, трудовим колективом і державою, яка регламентується законодавчими й нормативними актами, внутрішніми положеннями з метою підвищення ефективності господарювання та отримання прибутку [5].

З юридичної точки зору, на думку А. Блюмгардта, корпоративне управління являє собою суму обов'язків [6].

Більш докладніше в цьому контексті було надано сутність корпоративного управління Кашаніною Т.В., яка вбачає в корпоративному управлінні кодекс принципів і норм, які регламентують права, обов'язки і відповідальність осіб –учасників управління корпорацією [7].

Колін Майер розглядає корпоративне управління, як організаційну домовленість, за якою певна компанія представляє та обслуговує інтереси своїх інвесторів [8].

Отже, відмінності між управлінням взагалі та корпоративним управлінням і великий вплив корпоративного управління на великі організації призводять до необхідності більш детального вивчення корпоративного управління.

Постановка завдання

Таким чином, у статті передбачено узагальнення основного поняття корпоративного управління, розглянуто різні підходи до корпоративного управління та його сутність.

Результати та їх обґрунтування

Різні автори дають різні погляди на корпоративне управління. Різноманіття цих поглядів, на думку автора, потребує узагальнення, яке схематично зображено на рис. 1.

Рис.1. Узагальнення поглядів на корпоративне управління

В енциклопедії корпоративного управління надається два підходи до визначення корпоративного управління. Перший підхід розглядає корпоративне управління, як систему управління акціонерним товариством та контролем за його діяльністю. Другий підхід розглядає корпоративне управління, як відносини, що пов'язані з управлінням корпоративними правами між інвесторами-власниками, менеджерами, а також зацікавленими особами, для забезпечення ефективної діяльності корпорації, рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин [9].

Козаченко А.В. у навчальному посібнику «Основи корпоративного управління» визначає такі п'ять підходів до корпоративного управління: приватний (внутрішні відносини), суспільний (зовнішні відносини) нормативний, економічний та управлінський підходи [10]. Воронкова А.Є., Баб'як М., Коренев Є.Н. та Мажура І. узагальнюють ці підходи та надають такі два погляди на визначення корпоративного управління: приватно-корпоративний та суспільно-корпоративний, які наведено в таблиці (табл.1) [11].

Підходи до визначення сутності корпоративного управління [11]

Підхід	Приватно-корпоративний	Суспільно-корпоративний
Мета корпоративного управління	Максимізація вартості акціонерного товариства в інтересах його учасників при дотриманні її зобов'язань перед своїми кредиторами	Сприяння розвитку здорових конкурентоспроможних підприємств, що користуються довірою інвесторів, створення відповідної системи стимулів і противаг для того, щоб мінімізувати розбіжності між приватними цілями корпорації і суспільними цілями
Визначення корпоративного управління	Система виборних і призначених органів акціонерного товариства, що управляє ним, відбиває баланс інтересів його власників і спрямована на одержання максимально можливого прибутку від усіх видів діяльності в рамках чинного законодавства	Корпоративне управління об'єднує в собі норми законодавства, нормативні положення і практику господарювання у приватному секторі, що дозволяють акціонерному товариству залучити фінансові і людські ресурси, ефективно здійснювати фінансову і господарську діяльність і, таким чином, продовжувати своє функціонування, накопичувати довгострокову економічну вартість шляхом підвищення вартості акцій, дотримуючись при цьому інтересів усіх учасників корпоративних відносин і суспільства в цілому
Основні учасники корпоративних відносин	акціонери – менеджмент - держава	акціонери – менеджмент – робітники підприємства – фінансово зацікавлені групи – рейтингові агентства – суспільство

Отже, розглянувши різні підходи до корпоративного управління, можна зазначити, що сутність корпоративного управління є багатогранною та розглядається в різних площинах, які необхідно узгоджувати та з'єднувати в систему корпоративного управління.

Таким чином, різноманіття підходів до корпоративного управління потребує уточнення та узагальнення.

Сутність корпоративного управління можна розглядати з точки зору теорії управління, економіки, менеджменту, внутрішніх і зовнішніх відносин та юридичних засад.

Управлінський підхід включає в себе такі два напрямки: теорія управління та менеджмент.

Теорія управління визначає корпоративне управління, як вищий рівень управлінської діяльності, що заснований на професійності управлінців, та призводить до забезпечення ефективного корпоративного управління. Менеджмент розглядає корпоративне управління як систему управління та контролю за діяльністю організації з метою досягнення ефективної роботи організації, що використовує корпоративне управління.

Юридичний підхід вбачає в корпоративному управлінні комплекс принципів і норм, які закріплюються в законах, підзаконних актах та внутрішніх правових документах організації, що використовує корпоративне управління.

З економічної точки зору корпоративне управління являє собою економічні механізми, які контролюють відносини, які пов'язані з управлінням корпоративними правами між власниками організації, менеджерами та зацікавленими особами з метою забезпечення ефективної діяльності організації, що використовує корпоративне управління.

Суспільний підхід визначає корпоративне управління, як відносини між інвесторами, менеджерами, зацікавленими особами державою та суспільством.

Приватний підхід визначає корпоративне управління, як сукупність адміністративних механізмів управління та механізмів управління, які відповідають за розподіл влади в середині організації, яка використовує корпоративне управління.

Висновки

Розглянувши сутність понять управління взагалі та корпоративного управління, визначено, що управління є більш узагальненим поняттям. Узагальнивши різноманіття підходів до сутності корпоративного управління, можна дати таке трактування: корпоративне управління – це вищий рівень управлінської діяльності, яка базується на сукупності економічних, організаційних та правових норм і правил, в межах яких функціонує організація та на основі яких складаються взаємовідносини між всіма її учасниками.

Таким чином, можна зазначити, що корпоративне управління потребує подальшого дослідження, особливо в сфері його діяльності серед господарських товариств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Масютин С.А. Механизмы корпоративного управления. – М.: ЗАО «Финстатинформ», 2002. – 240 с.
2. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – М.: ИНФРА-М, 2007 – 494 с.
3. Бондаренко И.В., Дубницкий В.И. Менеджмент: Справочно-информационное пособие – Донецк: Юго-Восток, 2004. – 139с.
4. Свтушевський В.А. Основи корпоративного управління: Навч. посібник. – К.: Знання-Пресс, 2002.
5. Поважний А.С. Понятие «корпоративное управление»: анализ различных подходов // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2001. – №99. – с. 29 – 35.
6. Блюмгардт А. Модели корпоративного управления. – К.: Наукова думка, 2003.
7. Капанина Т.В. Корпоративное право: Ученик для вузов. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1999. – 815 с.
8. Майер К. Корпоративне управління в ринкових та перехідних економіках // У пошуках кращого директора / Пер. з англ. – К.: Основи, 1996. – с. 24 – 49.
9. Бондар І.К., Чечетов М.В., Науменко В.І. та інші Енциклопедія корпоративного управління (В 3-х томах). – К.: «Видавничий Дім «Корпорація»», 2006.
11. Воронкова А., Баб'як М., Коренев Е., Ман жура І. Корпорації: управління та культура. – Дрогобич.: Вимір, 2006.

Надійшла 27.11.2009